

Intervju: Pedi Ešdaun, visoki predstavnik međunarodne zajednice za BiH: "KLETVA KARADŽIĆA I MLADIĆA LEŽI NA BiH"

Osnovni problem korupcija, kriminal i odlazak mladih. Izvještaj CAFAO o carini RS pokazuje zašto treba reformisano sudstvo. Strah me da razočarani građani neće izaći na izbore.

U Republici Srpskoj, BiH, kao ni na Balkanu nismo stvorili jedinstven ekonomski i građanski prostor, ali imamo jedinstven kriminalni prostor koji deluje bez obzira na granice. To je regionalni problem koji se mora rešavati na tom nivou, jer je, u stvari, reč o pretnji za svaku državu na Balkanu, rekao je visoki predstavnik međunarodne zajednice za BiH Pedi Ešdaun u prvom intervjuu koji je dao za medije SRJ I RS, govoreći o procesu integracija u regionu.

Raduju me novi odnosi Zagreba i Beograda, kao i sve ono što se poslednjih meseci dešavalo u odnosima između Beograda i Sarajeva. Ovaj region ima preduslove za razvoj. Ja bih kombinovao jednu razumnu grupu koja na vratima Evrope ne bi molila za ulazak nego bi imala moć i snagu argumenata da prođe kroz ta vrata i da samoj Evropi bude u interesu da kaže – uđite. Bilo bi mi drago da u Sarajevu vidim gospodu Mesića i Koštunicu zato što oni imaju značajnu ulogu i što bi mogli da prenesu poruku da Beograd i Zagreb žele pristupiti Evropi i da mogu to uraditi samo ako imaju dobre odnose sa BiH kao državom. Kada bi oni to jasno rekli, mislim da bi pomoglo i nama i njima u nastojanjima da se pridruže Evropi.

Blic: Kako ocenjujete sadašnje stanje u RS I BiH?

HR: Ima područja u ovoj zemlji gde još uvek postoje tenzije, opstrukcije, nepoštovanje prava, ali generalno gledajući imamo siguran mir, znatno sigurniji nego ranije. "Zapadnjaci" znaju reći da je Bosna "crna rupa", ali stvarnost je takva da je ovde načinjen veliki napredak. Kada ovdašnju sliku uporedim sa onom u Severnoj Irskoj ili Baskiji, gde je vrlo težak proces izgradnje mira, onda jednostavno želim da građani BiH uvide koliko je mnogo učinjeno u ovoj zemlji. BiH je po ovom pitanju otišla daleko, ali ima još nekih "crnih rupa" kao što su , na primer, očajni uslovi u kojima živi jedan broj porodica u BiH, kao i crne rupe u oblasti biznisa, posla...

Blic: Kako to prevazići?

HR: Potpuno sam uveren da će vlasti u BiH morati da se angažuju oko ovih pitanja, a kada budu izlazili na izbore moraće da iznesu jasne prioritete i planove za rešavanje problema. Ako ova zemlja to ne reši onda ćemo morati naći instrumente i institucije koje će to učiniti, kao na primer Visoko sudsko veće, koje je od apsolutnog značaja i koje će morati da reorganizuje sudski i pravni sistem. Ne govorim da je svaki sudija u BiH loš. Znam da ih ima vrlo dobrih, ali u ovoj zemlji ima četiri puta više sudija nego u evropskoj zemlji koja ih ima najviše. Moraćemo uspostaviti i organizaciju unutar OHR koja će se baviti vladavinom prava, koncentrisati se na podizanje standarda u policiji i formiranje jedinice koja će se baviti ozbiljnim slučajevima prevare, a u saradnji s Vladom dovesti pred lice pravde ljude koji se bave prljavim poslovima.

Blic: U Republici Srpskoj se čuju mišljenja da je nametanje Visokog sudskog saveta potez koji nije u skladu sa Ustavom?

HR: Takvu odluku doneo je moj prethodnik gospodin Petrič i ja ga apsolutno podržavam. Ne treba potcenjivati moju odlučnost, jer ja ću vrlo brzo početi da imenujem ljude. To je osnovni instrument da se ovo područje dovede do uspeha. Everntualno pokretanje postupka pred Ustavnim sudom BiH o ovom pitanju

neće usporiti moje dalje aktivnosti. Do kraja jula imenovaću članove Visokog sudskog veća, koje će do septembra postati operativno.

Blic: Jedan od vaših prioriteta biće I zapošljavanje. Kada građani mogu očekivati napredak?

HR: Prema zvaničnim podacima proizvodnja u RS opala je za 12 odsto. Tu je reč o povezanim stvarima. Ako želite nova radna mesta, morate stvoriti dobre zakone. Nema nikoga ko će u bilo koji deo BiH doneti novac, ako se prvo ne izvrše reforme. To su kapije koje moramo otvoriti. Neuspeh vladavine prava u RS, odnosno BiH, direktno je povezan sa nedovoljnom stranom pomoći. Što se tiče mog zalaganja za zapošljavanje, ljudi ne bi smeli da misle da sam rekao: dobićete posao sutra. Ponavljam još jednom da se prvo mora srediti zakonska situacija. Dakle, najpre pravda i zakonitost.

Blic: Da li stranih ulaganja nema dovoljno i iz razloga što još uvek nisu uhapšeni Karadžić i Mladić i smatrate li da oni mogu biti uhapšeni do kraja ove godine?

HR: Kletva Karadžića i Mladića leži na BiH. Oni predstavljaju štetu za reputaciju međunarodne zajednice i BiH i iznad svega za budućnost ljudi u ovoj zemlji. Potpuno sam uveren u odlučnost SFOR i NATO da ih uhapse, a voleo bih da sam potpuno uveren i u odlučnost organa RS, koji imaju dužnost da pomognu u njihovom privođenju pred međunarodni sud. Bio sam vojnik i znam za ljude koji su izvršili bombaške napade po Severnoj Irskoj. Oni su bili slobodni i po 30 godina, ali su, ipak, uhvaćeni. Uveren sam da će i Karadžić i Mladić biti uhvaćeni. Samo je pitanje kada.

Blic: Kakav je Vaš stav o odnosu entiteta i organa vlasti na nivou BiH?

HR: Kod nekih opstrukcionista postoji stav koji otprilike glasi, šta god se stavi na nivo BiH oduzeto je od entitetskog. Mislim da je to glupost. Možete imati efikasne institucije na

oba nivoa, kao I na nižim, lokalnim nivoima. Sviđalo se nekom ili ne, to imamo po Dejtonu. Ja sam u svom govoru rekao da je pred građanima BiH da rade na svom Ustavu. Moja vizija bi bila da ljudi razmisle da li te strukture omogućavaju najbolje rešenje. Ako BiH nađe način da stvori državu sa "laganim" strukturama, možda će se s Evropom sresti negde na pola puta, jer i Evropa ide u tom smeru.

Blic: U RS su trenutno aktuelne dve afere. Jedna se tiče optužbi SFOR da ih je vojska RS prislučkivala, a druga je vezana za izveštaj CAFAO o protivzakonitim radnjama u carini RS. Kakav je Vaš komentar?

HR: Postoje pravni procesi i moj komentar bi bio da moramo sačekati i videti šta će se dogoditi. Primer izveštaja CAFAO pokazuje zašto nam treba reformisano sudstvo koje se mora boriti s tim stvarima.

Blic: Imate li komentar na krivičnu prijavu MUP-a RS protiv lidera SNSD-a Milorada Dodika?

HR: To je pitanje za sud. Zakon nekada može biti nezgodan. Možda me zakon sprečava da brže stignem tamo gde sam naumio, jer sam nestrpljiv čovek. Ali, bez zakona imate diktatore, a njih ne želimo. U svakom slučaju, svi mi moramo delovati u okviru vladavine prava a zakon će odrediti ko je kriv, a ko ne.

Blic: Opšti izbori su sve bliži. Šta očekujete od izbora?

Blic: Među političarima imam prijatelje svih nacionalnosti, a ako mi je neko prijatelj, ne znači da ću ga podržati i u politici. Mišljenja sam da treba podržati akciju, progres i konkretna dela, a ne ličnosti i pojedine stranke. Znam da su neki ljudi razočarani i strah me je da oni neće glasati, te da će na predstojeće izbore izaći manje građana nego na prošle. Moja poruka njima je da ako žele da BiH izgleda onako kako bi oni hteli, onda se moraju dati mandati da se to i ostvari. Ako to ne učinimo – doživjećemo neuspeh. Zaboravimo prošlost i

koncentrišimo se na ono što dolazi u budućnosti.

Blic: Iz BiH se tokom rata bežalo zbog ratnog sukoba, a danas zbog teške ekonomske situacije i nezaposlenosti.

HR: Dve su velike pretnje u ovoj zemlji. Kratkoročna kriminal i korupcija, a dugoročna odlazak talentovanih i mladih ljudi. Mislím da baš i nije primereno porediti bežanje od rata i užasa i bežanje zbog ekonomske situacije, ali je sigurno da je odliv ljudi velika pretnja. Sebi sam postavio neke ciljeve na osnovu kojih ću znati da li sam nakon dve godine uspeo u svom poslu ili ne. Jedan od njih je, recimo, da li smo barem počeli, ako nismo u potpunosti uspeli, da sprečimo odliv mladih ljudi. Ozbiljno ću raditi na tom poslu i slušati šta građani BiH imaju da mi kažu u vezi s tim pitanjem. Takođe ću videti da li postoje okviri unutar OHR-a i Vlade BiH gde se može napraviti aranžman za povratak ljudi, na primer, davanjem stipendija ili zapošljavanjem onih koji se vraćaju na neka radna mesta u OHR i Vladu.

“Na kraju želim reći da ako ljudi budu verovali u sebe, budu tolerantni, te ako budu svjesni u svoju moć da promene neke stvari i ukoliko im međunarodna zajednica da još malo prostora, onda bi bilo vrlo dobro”, istakao je visoki predstavnik za BiH Peder Ešdaun.